आ.व. २०८०/०८१ माघ महिनाको मूल्य विश्लेषण प्रतिवेदन

१.पृष्ठभूमिः

बजार मूल्यसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क नै मुल्य तथ्याङ्क हो। यो आर्थिक क्षेत्रको एक महत्वपूर्ण औजार हो जसले बजारको अवस्थाको चित्रण गर्दछ। जस्तैः उपभोक्ताले उपभोग गर्ने वस्तु तथा सेवाहरूको आवधिक मूल्य, उत्पादकको मूल्य, कृषिजन्य बस्तुहरूको मूल्य, आयात वा निर्यात गरिएका वस्तुहरूको मूल्य, मूल्य सूचाकाङ्कहरू आदि। मूल्य धैरै किसिमका भएपनि आधारभूत मूल्य(Basic Price), उत्पादकको मूल्य(Producers' Price) र उपभोक्ताको मूल्य (Purchasers' Price) मुख्यहुन्।नेपालमा मूल्यसँग सम्बन्धित तथ्याङ्कहरू मुख्यतः नेपाल राष्ट्र बैङ्क र राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट उत्पादन र प्रकाशन हुने गरेका छन्।नेपाल राष्ट्र बैंकबाट Consumer Price Index (CPI), Wholesale Price Index(WPI), Salary and Wage Rate Index (SWRI) जस्ता तथ्याङ्कहरू प्रकाशन हुने गर्दछन भने राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट औद्योगिक मूल्य (Manufacturer's Price Index and Producer's Price Index), निर्माण सामाग्री मूल्य(IPICS) तथा कृषि उत्पादनको कृषक मूल्य(APPI) सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन र प्रकाशन हुने गरेका छन्।यी निकायहरुबाट प्रकाशित तथ्याङ्कहरु सूचकाङ्कमा मात्र केन्द्रित र वस्तुगत रुपमा मात्र हुने गरेको देखिन्छ।यस परिप्रेक्षमा आम उपभोक्तालाई बजारमा बस्तुको वास्तविक बिक्री मूल्य जानकारी प्रदान गर्ने मूल्य र मूल्यलाई प्रभाव पार्ने अन्य तत्वहरूको पनि समग्र जानकारी एकै स्थानबाट प्रदान गर्न यो प्रतिवेदन तयार गरिएको हो।

उपभोक्ता संरक्षणको क्षेत्रमा अत्यावश्यक वस्तुको मूल्य अनुगमन र विश्लेषण अपरिहार्य मानिन्छ।कुनै वस्तुको आकस्मिक तथा अस्वभाविक मूल्यमा बृद्धि भएमा Price Stabilization Fund Trust बाट उक्त वस्तुको अस्वभाविक मूल्यमा नियन्त्रण गरी उपभोक्ता संरक्षणमा योगदान दिने गरेको पाईन्छ।नेपालको सन्दर्भमा विगतका वर्षहरूमा बाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभागबाट उपत्यकाका विभिन्न बजार केन्द्रहरूमा गई मूल्य सूची संकलन गरी चौमासिक रुपमा चौमासिक मूल्य विश्लेषण प्रतिवेदन प्रकाशन गरिने गरीएको थियो।यस आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सुरुवातबाट नेपालभर रहेका वाणिज्य कार्यालयबाट यस विभागमा प्राप्त मासिक औषत मूल्य समेत समावेश गरी बजार मूल्यसँग सरोकार राख्ने सबैलाई मूल्यका अतिरिक्त मूल्यलाई प्रभाव पार्ने अन्य तत्व तथा तथ्याङ्कहरू पनि जानकारी प्रदान गर्ने उद्देश्यसाथ मासिक रुपमा यो प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यको सुरुवात गरिएको छ। यसमा समावेश भएका तथ्याङ्कहरू मध्ये केहि मासिक मूल्य विभाग आफैंले प्राथमिक तथ्याङ्कको रुपमा संकलन गर्नुका साथै यस विभाग अन्तरगतका पाँचवटा वाणिज्य कार्यालयबाट प्रत्येक महिना प्राप्त हुने मूल्य सम्बन्धी विवरण समेत प्राथमिक तथ्याङ्कको रुपमा प्रयोग गरिएको छ भने यसका अलवा अधिकांश तथ्याङ्कहरू विभिन्न सरकारी निकाय, व्यापार सम्बद्ध संघसंस्था आदिबाट संकलन गरी द्वितियक तथ्याङ्कको रुपमा प्रयोग गरिएको छ। यो मासिक विश्लेषणले आम उपभोक्ता अधिकारकर्मी, विद्यार्थी, अनुसन्धानकर्ताहरू तथा मूल्यसँग सरोकार राख्नुहुने सम्पुर्ण व्याक्तित्वहरुलाई सहयोगी सिद्ध हुने आशा राखिएको छ।

२. मूल्यः

"मूल्य" भन्नाले कुनै उत्पादन, वस्तु वा सेवाको मौद्रिक विनिमय लाई बुझाउँछ।बजारमा किन्ने, बेच्ने वा व्यापार गर्ने कुनै पनि वस्तुलाई तोकिएको पैसा वा रकमले मूल्यलाई बुझाउँछ। यसले कुनै चीजको मौद्रिक मानलाई प्रतिनिधित्व गर्नुका साथै खरिदकर्ता र विक्रेताहरू बीचको विनिमय मूल्यलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ। मूल्य आपूर्ति र माग, उत्पादन लागत, प्रतिस्पर्धा, बजार प्रवृत्ति, र उपभोक्ता प्राथमिकताहरू सहित विभिन्न कारकहरू द्वारा निर्धारण गरिन्छ।आर्थिक सर्तहरूमा, मूल्यले स्रोतहरू बाँडफाँड गर्न, उपभोक्ता व्यवहार निर्धारण गर्न र बजार गतिशीलतालाई आकार दिन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। यसले आपूर्ति र मागलाई सन्तुलनमा राख्ने संयन्त्रको रूपमा काम गर्दछ, साथै उत्पादकहरूलाई स्रोतहरू कुशलतापूर्वक बाँडफाँड गर्नको लागि संकेत गर्दछ।वस्तुको मूल्यले बजार मा उत्पादकहरु र उपभोक्ताहरु को निर्णयहरु लाई प्रभावित गर्ने गर्दछ।

३. मूल्यलाई प्रभाव पार्ने तत्वहरूः

बजारमा देखिएका विभिन्न प्रकारका तत्वहरूले मूल्यमा उतार चढाव देखिने गर्दछ।धेरै कारक तत्वहरूले उत्पादन, सेवा, वा वस्तुको मूल्यलाई असर गर्न सक्छ।जसमध्येका केही तत्वहरूको बारेमा यहाँ चर्चा गरिएको छ।

आपूर्ति र मागः आपूर्ति र माग बीचको सम्बन्ध मूल्यलाई प्रभाव पार्ने सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण कारकहरू मध्ये एक हो। यदि माग आपूर्ति भन्दा बढि छ भने बजारमा मूल्य बढ्छ र आपूर्ति माग भन्दा बढि छ भने बजारमा मूल्य घट्छ।

उत्पादन लागतः कच्चा माल सामान, श्रम, उत्पादन प्रकृया तथा उत्पादन भएको कूल परिमाणको लागतले वस्तुको मूल्य निर्धारण मा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। उच्च उत्पादन लागत भएमा अक्सर उच्च मूल्य हुने गरेको पाईन्छ।

प्रतिस्पर्धाः बजारमा प्रतिस्पर्धाको स्तरले मूल्य निर्धारणलाई असर गर्न सक्छ। प्रतिस्पर्धी बजारमा, व्यवसायीहरूले ग्राहकहरूलाई आकर्षित गर्न मूल्य घटाउन सक्छन् भने एकाधिकारवादी वा कम प्रतिस्पर्धी बजारमा सामान्यतया बस्तुको मूल्य बढी रहने गरेको पाईन्छ।

बजार सर्तहरूः मुद्रास्फीति, मन्दी, वा आर्थिक वृद्धि जस्ता आर्थिक अवस्थाहरूले उपभोक्ताको क्रय शक्तिलाई प्रभाव पार्न सक्छ जसले गर्दा पनि मूल्यमा प्रत्यक्ष प्रभाव परेको हुन्छ।

उपभोक्ताका प्राथमिकताहरूः उपभोक्ताका प्राथमिकताहरू र प्रवृत्तिहरूले निश्चित उत्पादन वा सेवाहरूको मागमा परिवर्तन ल्याउन सक्छ, जसले गर्दा त्यससँग सम्बन्धित वस्तुहरूको मूल्यहरूलाई असर गर्न सक्दछ।

ब्रान्ड र प्रतिष्ठाः राम्रोसँग स्थापित ब्रान्ड तथा प्रतिष्ठाले गर्दा उक्त ब्राण्डवाट उत्पादित वस्तु को गुणस्तर को प्रभावका कारणले गर्दा बजारमूल्यमा फरकपन आउने गर्दछ।

सरकारी नीति, नियम तथा करः सरकारी तवर बाट जारी गरिएका विभिन्न वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण सम्बन्धी नीतिहरू, नियमहरू, राजश्व, कर आदिका कारणले प्रत्यक्ष रूपमा मूल्यहरूलाई असर गर्दछन।

मुद्रा विनिमय दरः अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा व्यापार गरिएका सामानहरूको लागि, मुद्रा विनिमय दरहरूमा हुने उतार-चढ़ावले आयात र निर्यात मूल्यहरूलाई असर गर्दछ।

मौसमीताः केही उत्पादन वा सेवाहरूमा मौसमी मागको उतार चढाव हुन्छ जसले मूल्य निर्धारणलाई असर गर्न सक्छ। उदाहरणका लागि, चाडपर्वको मौसममा बिदा-सम्बन्धित वस्तुहरूको मूल्य बढ्न सक्छ।

पूँजीको लागतः ऋण लिने पैसा र ब्याज दरहरूले मूल्य निर्धारण निर्णयहरूलाई प्रभाव पार्न सक्छ, विशेष गरी सामान उत्पादन गर्ने उद्योगहरूको पूँजीको लागतमा हुने घटवढले गर्दा मूल्यमा प्रत्यक्ष असर देखिने गर्दछ।

प्रविधि को प्रयोगः प्राविधिक प्रगतिहरूले गर्दा उत्पादन प्रक्रिया र लागतहरूलाई असर गर्न सक्छ, जसले मूल्य निर्धारण रणनीतिहरूलाई समेत प्रभाव गरी मूल्यमा असर गर्न सक्दछ।

विश्वव्यापी घटनाहरूः प्रमुख विश्वव्यापी घटनाहरू जस्तै प्राकृतिक प्रकोपहरू, भू-राजनीतिक द्वन्द्वहरू, र महामारीहरूले आपूर्ति शृङ्खलामा बाधा उत्पन्न भई मूल्यमा प्रभाव पुऱ्याउन सक्छन्।

अनुमानित मूल्यः उपभोक्ताहरू बीचको उत्पादन वा सेवाको कथित मूल्यले उनीहरूले तिर्न इच्छुक मूल्यलाई प्रभाव पार्न सक्छ। प्रभावकारी मार्केटिङ र ब्रान्डिङले यस धारणालाई प्रभाव पार्न सक्छ।

बजार विभाजनः विभिन्न बजार खण्डहरूमा आधारित मूल्यहरू भिन्न हुन सक्छन। एउटै सामानको मूल्य पनि फरक फरक खण्डमा फरक फरक हुने गर्दछ। जस्तै लक्जरी बजारहरू र सस्तो बजारहरू मा पर्ने बस्तुको मूल्यमा हुने फरकपनलाई बजार विभाजनबाट हुने मुल्य भिन्नताको संज्ञा दिन सकिन्छ।

पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यः पेट्रोलियम पदार्थमा को मूल्यमा हुने उतारचढावले गर्दा बस्तुको ढुवानी मा लाग्ने खर्चमा घटबढ भई लागत खर्चमा प्रभाव पार्ने हुँदा मूल्यमा प्रभाव पार्ने गर्दछ।

<u>४. उपभोग्य वस्तुको मूल्य नीतिः</u>

खाद्यान्न लगायतका उपभोग्य वस्तुको मूल्यमा प्रवृद्धि हुँदै जाने बृत्तिलाई नियोजित र नियन्त्रित गर्न नेपाल सरकारले बजार अनुगमनलाई तीव्रता प्रदान गरेको तथ्य सर्वविदितै छ। बजार व्यवस्थापन र मूल्य नियन्त्रण गर्ने सरकारी नीति र कानूनी प्रावधानहरु रहेका छन्। उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५ तथा सो सम्बन्धी नियमावली, २०७६ मा सरकारको निर्देशन उल्लंघन गर्नेलाई तत्काल कारबाही गर्न सकिने व्यबस्था समेत रहेको कुरा यस प्रसंगमा स्मरणीय छ। उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५ मा व्यबस्था भएअनुसारको वितरण प्रणाली विकास गर्न सरकारी संस्थाहरुको क्षमता बृद्धि गर्दै खाद्यान्न अभाव भएका क्षेत्रको पहिचान गरी आवश्यक खाद्यान्नको आपूर्ति गर्न सरकारले थप श्रोतको व्यवस्था गर्नु पर्दछ। त्यसको लागि भण्डारण क्षमताको वृद्धि गर्दै कम आय भएका तथा विपन्न वर्गको पहिचान गरी अभिलेख तयार गर्नु आवश्यक हुन आउँछ।

नेपालको खाद्यान्न उत्पादन तथा माग र आपूर्तिको विश्लेषण गरी बाह्य स्रोतबाट आयात गर्न, आन्तरिक उत्पादन वृद्धि गर्ने नीति/कार्यक्रम तर्फ ध्यान दिनु पनि आवश्यक छ। यसको लागि कृषि तथा पशुपंछी विकास मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग तथा उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय बीचको सहकार्य र समन्वयमा आम बृद्धि गरी यसलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।

सरकारबाट भएको बजार हस्तक्षेपले यस महिनाको खाद्यान्नको भाउ नियन्त्रण गर्न केही मद्दत मिलेको छ। तसर्थ भविष्यमा उक्त अनुसारको विकल्पको विकास गर्न सरकारी संस्थानहरूलाई पनि सक्षम तुल्याउनु पर्छ। तरकारी, फलफूल लगायत खाद्यान्नको सन्दर्भमा उत्पादन मूल्य भन्दा बिचौलिया (Middleman) ले गर्दा चर्को मूल्यबृद्धि भएको पुष्टि हुन आएको छ। माघ महिनामा चामल, गोलभेंडा, काउली र आलुको मूल्यमा बढी बृद्धि भएको पाईएको छ। यस्ता किसिमका प्रवृतिलाई निरुत्साहित गर्न व्यापारका विकल्पहरु संस्थान, सहकारी, व्यापारिक संजाल, साझेदारी जस्ता पद्धतिहरुको विकास गर्नु पनि आवश्यक छ। त्यस्तै मूल्यसूची नराख्ने पसलेलाई तत्काल दण्ड जरीवाना गर्ने व्यवस्था अनुसार जरिवाना गर्नुपर्दछ भने निश्चित मूल्यको व्यवस्था गर्नका लागि थोक बिक्रेताहरूले उपभोक्ता संरक्षणमा ध्यान दिई चर्को मूल्य बृद्धि हुनबाट रोक्न सहयोग गर्नुपनि त्यतिकै अपरिहार्य छ।

यसरी बजारको मूल्य निर्धारण स्वतन्त्र अर्थ-व्यवस्थामा प्रतिस्पर्धाको आधारमा हुने भनिएपनि देशको प्रशासनिक संरचनाले त्यसको लागि नियमन कार्यलाई प्राथमिकताका साथ सम्पादन गरेमा अनियन्त्रित बजारलाई व्यवस्थित गर्न सकिन्छ। वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभागलाई त्यस कार्यमा सरकारी निकाय तथा उपभोक्ता संघ/संगठनहरुको सहयोग अपरिहार्य रहेको छ।

<u>५. मूल्य नियन्त्रण गर्ने उपायहरू:</u>

बजारमा विभिन्न कारणवाट मूल्यमा परिवर्तन आउने भएपनि सामान्यतया मूल्य मा अधिक उतार चढाव हुनबाट रोक्न तथा असामान्य रुपमा हुने मूल्यवृद्धि तथा कालोबजारी हुन नदिई मूल्य नियन्त्रणका लागि नेपाल सरकारका तर्फबाट विभिन्न नीतिगत, कानूनी संस्थागत तथा व्यवहारिक व्यबस्था भएको छ, जसले गर्दा मूल्य नियन्त्रणमा सरकारको प्रत्यक्ष हस्तक्षेपकारी भूमिका प्रदान गरिरहेको अवस्थामा यसको अलावा देहायबमोजिमका उपायहरू अपनाउँदा अझै मूल्य नियन्त्रणलाई प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ।

- वस्तुको उत्पादनलाई बढावा दिने,
- वितरणकारी तहहरू कम गर्ने,
- आपूर्ति व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउने,
- सिण्डिकेट/कार्टेलिङ्गको अन्त्य गरी स्वच्छ प्रतिस्पर्धी बजारको निर्माण गर्ने,
- नियमित बजार अनुगमन कार्य गर्ने।

<u>६. मूल्य तथ्याङ्कको महत्वः</u>

हरेक तथ्याङ्कको जस्तै मूल्य सम्बन्धी आधिकारीक तथ्याङ्कको पनि आफ्नै महत्व रहेको छ। मूल्य तथ्याङ्कको महत्वलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छः

- विभिन्न वस्तु वा सेवाहरूको मूल्यमा आएको आवधिक परिवर्तनलाई मापन गर्न,
- उपलब्ध वस्तु तथा सेवाहरूको अवस्था यकिन गरी व्यापारिक गतिविधिको व्यवस्थापन गर्न,
- मुद्राको क्रय शक्ति क्षमता (Purchasing Power of Parity) मापन गर्न,
- विगत र वर्तमानको तथ्याङ्कबाट भविष्यको मूल्य प्रणाली प्रक्षेपण गर्न,
- आर्थिक नीति निर्माण, योजना तर्जुमा, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न,
- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रुपमा मूल्यको तुलनात्मक अध्ययन गर्न,
- बजार अनुगमनको क्षेत्र पहिचान गर्न, आदि।

यसरी समग्रमा भन्दा मूल्य तथ्याङ्कको आर्थिक क्षेत्रमा अत्यन्त महत्वपूर्ण भूमिका रहेको देखिन्छ। कुनै पनि मुलुकको आर्थिक गतिविधिलाई यसले सूचकको रुपमा दर्शाउने काम गरेको हुन्छ। यस अर्थमा पनि यसले कुनै पनि देशको अर्थ व्यवस्थाको नियमन र नियन्त्रणमा सहयोग गर्दछ।

७. अत्यावश्यक वस्तुहरूको मासिक मूल्य समिक्षाः

७.१ बाणिज्य कार्यालयरूबाट संकलित मूल्य तथ्यांकः

मासिक रुपमा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभागको मातहतमा देशका विभिन्न शहरहरूमा रहेका पाँचवटा बाणिज्य कार्यालयहरूबाट २०८० साल माघ महिनामा संकलन गरिएको मासिक औषत अधिकतम खुद्रा बिक्री मूल्य यसप्रकार रहेको छ।

तालिका नं.१ : वाणिज्य कार्यालयहरुबाट संकलित बजार मूल्य प्रतिकिलो रू

वस्तुको नाम	विराटनगर	विरगंज	भैरहवा	नेपालगञ्ज	धनगढी
जनरल सोना मन्सुली	७०	६७.५	७७	७५	७०
स्टिम जिरा मसिनो	९०	८२.५	९५	९०	९३
जनरल जीरा मसिनो	९०	८२.५	७७	८०	९३
बास्मती	१३०	१६०	१४५	२००	२१०
मोटा	५७	१५५	६०	६५	६०
मकै		१४५	१६०	१६०	१६२
गहूँ		४०	४०	५०	
आँटा	८०	६४	८०	६०	६६
मैदा	८०	६५	६५	७०	७०
सूजी	१२५	७०	९०	१३०	१००
ताईचिन	१००	९७.५	१००	१२०	१००
पातलो	७०	७७.५	१००	१००	८०
मसुरो(मसिनो)	१६७	१५२.५	१५०	१६०	१७२
मसुरो(मोटो)	१३७	१३५	१३५	१५०	१५०
मास	२००	१९०	१७५	१८०	२०७
रहर पोलिस	२००	२७०	२६०	२४०	२९३
रहर ननपोलिस	३००	२६५	२७५	२५०	२९३
मुंगी खोस्टा भएको	१७७	१६०	१७५	२००	१७७
मुंगी खोस्टा नभएको	२००	१६०	१७०	२२०	१९३
चना ठूलो	१४४	११०	११५	१२०	१३०
चना मझौला	१२०	११०	१६०	१२०	१३०
सेतो केराउ	१६०	१४५	१३०	१२५	१५३
बोडी	१४४	१७०	१४०	१६०	१६०
राज्मा/सिमी	२३७	१९०	१६५	२००	२२०
काउली चना	२४०	२००	१६०	२२०	२२७
सानो केराउ		२००	१६०	१२०	१२०
हरीयो केराउ	२१२	१७५	११०	१४०	१५७
भटमास	२००	१२०	१३५	१६०	१३०
चिनी मोटो	१००	८०	९०	८०	९७

वस्तुको नाम	विराटनगर	विरगंज	भैरहवा	नेपालगञ्ज	धनगढी
चिनी मसिनो		८०	९०	९०	९७
तोरी तेल	२००	१९५	२१०	३००	२००
भटमास तेल	१९०	१९०	२१०	२२०	१८०
सूर्यमूखी तेल	२००	१९०	२१०	२३०	२०३
दुध गाईभैसी	१०७	१००	११०	१००	९०
दही	१२०	१६०	१८०	१४०	१४०
घ्यू	१३००	१०००	१२००	१४००	१२००
पनिर	८००	५००	८००	८५०	८००
आलु (रातो)	३२	३६	४०	२५	४०
आलु (सेतो)	३१	३६	३५	२०	३३
काऊली	३५	४५	४०	५०	५०
जीरा	१०९८	७२५	१३००	१२५०	९६७
धनिया गेडा	२४०	१७०	३००	२००	२४०
प्याज	७४	६०	६०	९०	८०
अदुवा	१२२	४००	२००	१५०	२००
लसुन सुकेको	३००	३००	३५०	१५०	४१७
खुर्सानी सुकेको	५००	४२०	४५०	६००	४८०
खूर्सानी हरीयो	८०	३००	८०	१००	१२०
गोलभेंडा	४०	१४५	३५	५०	४०
अण्डा	१५	१५	२०	४७०	१५
खसी	१०००	१०००	१०००	१०५०	१०००
बोईलर कुखुरा	३५०	३००	३८०	४००	३९०
केरा	८०	१००	८०	१००	८५
अनार	२६७	२००	२५०	३००	२५०
स्याउ	२१४	२००	३००	३००	२३२
सुन्तला	१३०	१००	१४०	१४०	१३३
अंगुर	४४४	१५०	२४०	१४०	
माछा (लोकल)	४५०	४००	४००	३५०	४००
माछा (बाहिरको)		३५०	४००	४००	३५०

स्रोतः वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण कार्यालयहरू

७.२.१ बिभिन्न स्थानबाट संकलित मासिक औषतमूल्यको तुलनात्मक अध्ययनः

क) चामल

यस आ.व. २०८०/०८१ को माघ महिनामा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभाग तथा देशका विभिन्न शहरहरूमा रहेका पाँचवटा बाणिज्य कार्यालयहरूबाट संकलन गरिएको अत्यावश्यक खाद्य वस्तुहरु मध्ये चामलको मूल्यमा गरिएको तुलनात्मक स्तम्भ चित्र यसप्रकार रहेको छ।

चित्र.नं १: चामलको औषत मूल्य प्रतिकिलो रू. मा

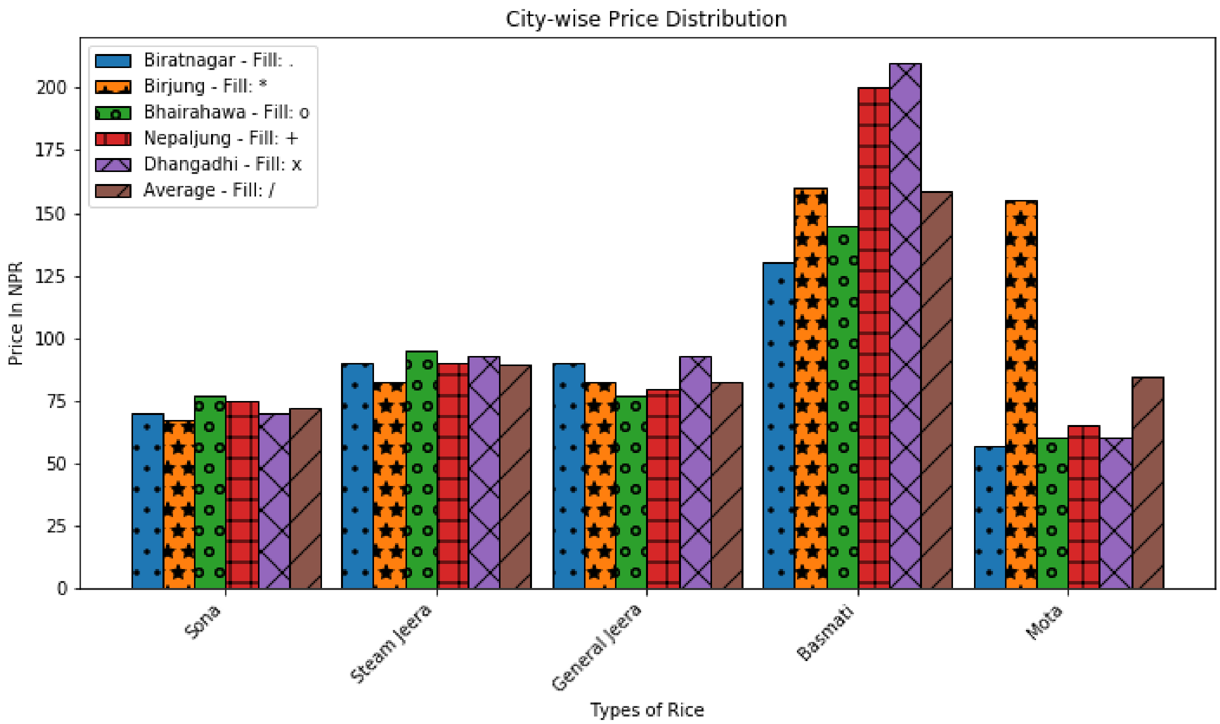

ख) दाल

यस आ.व. २०८०/०८१ को माघ महिनामा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभाग तथा देशका विभिन्न शहरहरूमा रहेका पाँचवटा बाणिज्य कार्यालयहरूबाट संकलन गरिएको अत्यावश्यक खाद्य वस्तुहरु मध्ये दालको मूल्यमा गरिएको तुलनात्मक स्तम्भ चित्र यसप्रकार रहेको छ।

चित्र नं २ : दालको औषत मूल्य प्रतिकिलो रू. मा

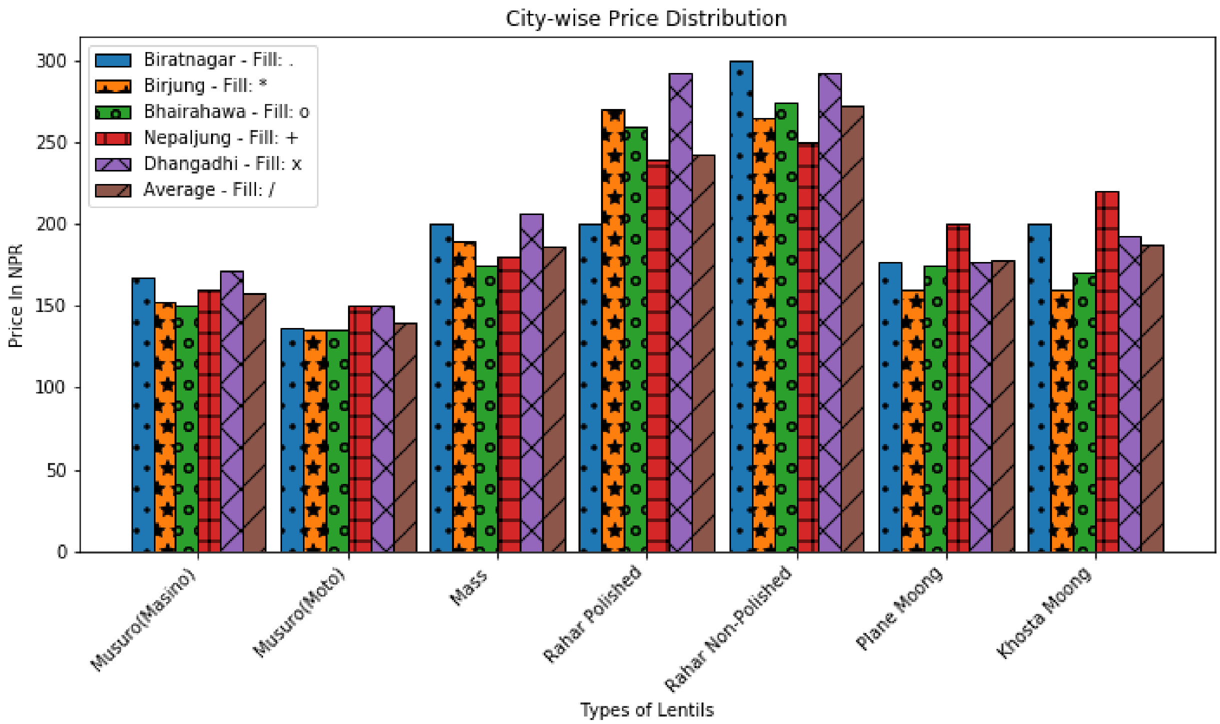

ग) गेडागुडी

यस आ.व. २०८०/०८१ को माघ महिनामा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभाग तथा देशका विभिन्न शहरहरूमा रहेका पाँचवटा बाणिज्य कार्यालयहरूबाट संकलन गरिएको अत्यावश्यक खाद्य वस्तुहरु मध्ये गेडागुडीको मूल्यमा गरिएको तुलनात्मक स्तम्भ चित्र यसप्रकार रहेको छ।

चित्र नं ३ गेडागुडीको औषत मूल्य प्रतिकिलो रू. मा

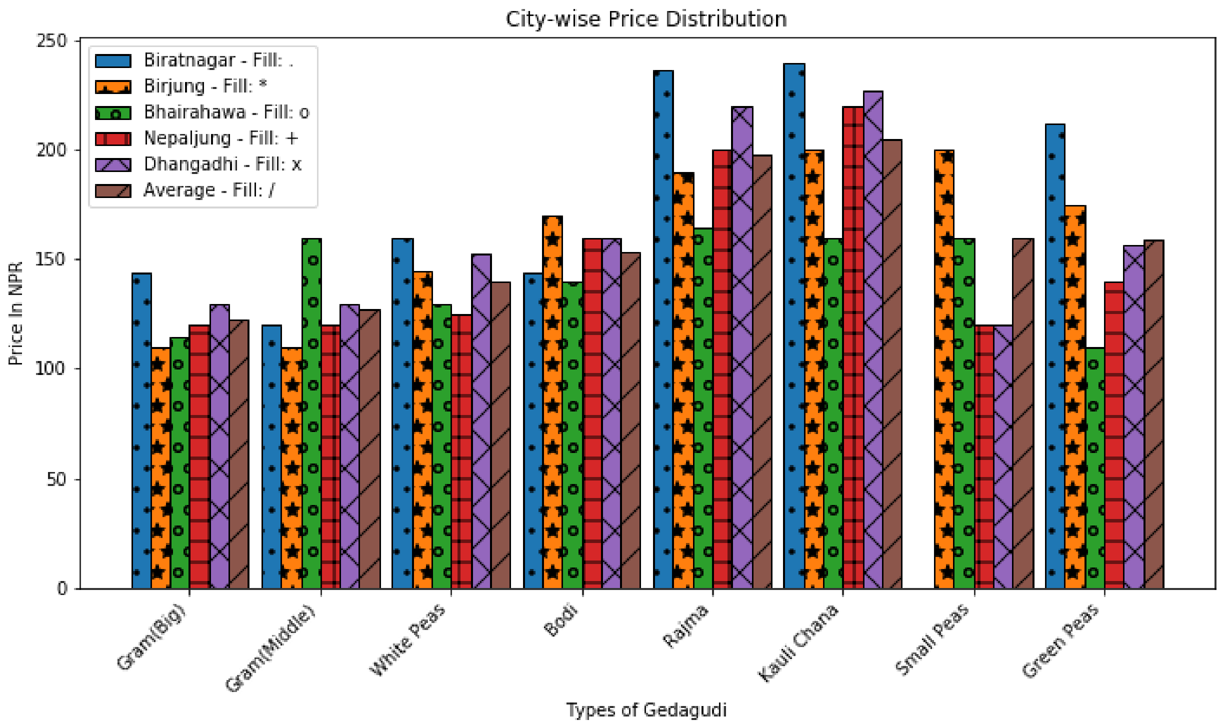

घ) तरकारी/मसला

यस आ.व. २०८०/०८१ को माघ महिनामा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभाग तथा देशका विभिन्न शहरहरूमा रहेका पाँचवटा बाणिज्य कार्यालयहरूबाट संकलन गरिएको अत्यावश्यक खाद्य वस्तुहरु मध्ये तरकारी/मसलाको मूल्यमा गरिएको तुलनात्मक स्तम्भ चित्र यसप्रकार रहेको छ।

चित्र नं ४ तरकारी/मसलाको औषत मूल्य रू.मा

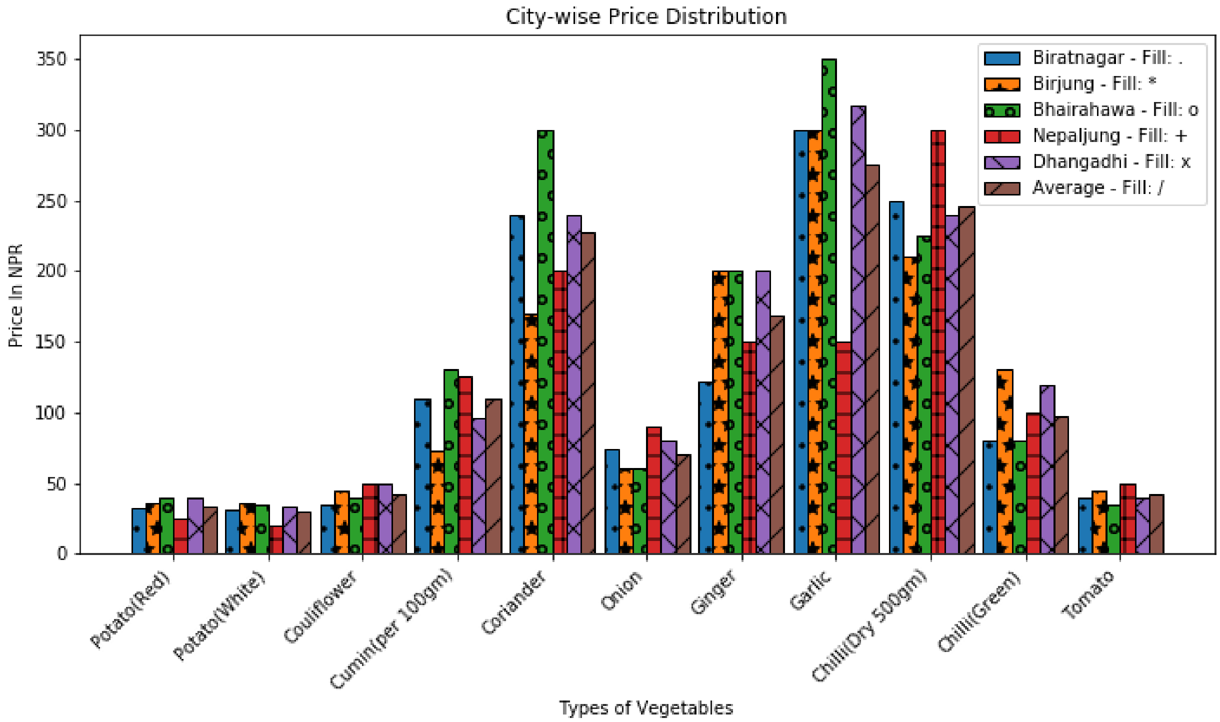

ङ) फलफूल

यस आ.व. २०८०/०८१ को माघ महिनामा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभाग तथा देशका विभिन्न शहरहरूमा रहेका पाँचवटा बाणिज्य कार्यालयहरूबाट संकलन गरिएको अत्यावश्यक खाद्य वस्तुहरु मध्ये मुख्य फलफूलको मूल्यमा गरिएको तुलनात्मक स्तम्भ चित्र यसप्रकार रहेको छ।

चित्र नं. ५ : फलफूलको औषत मूल्य रू. मा

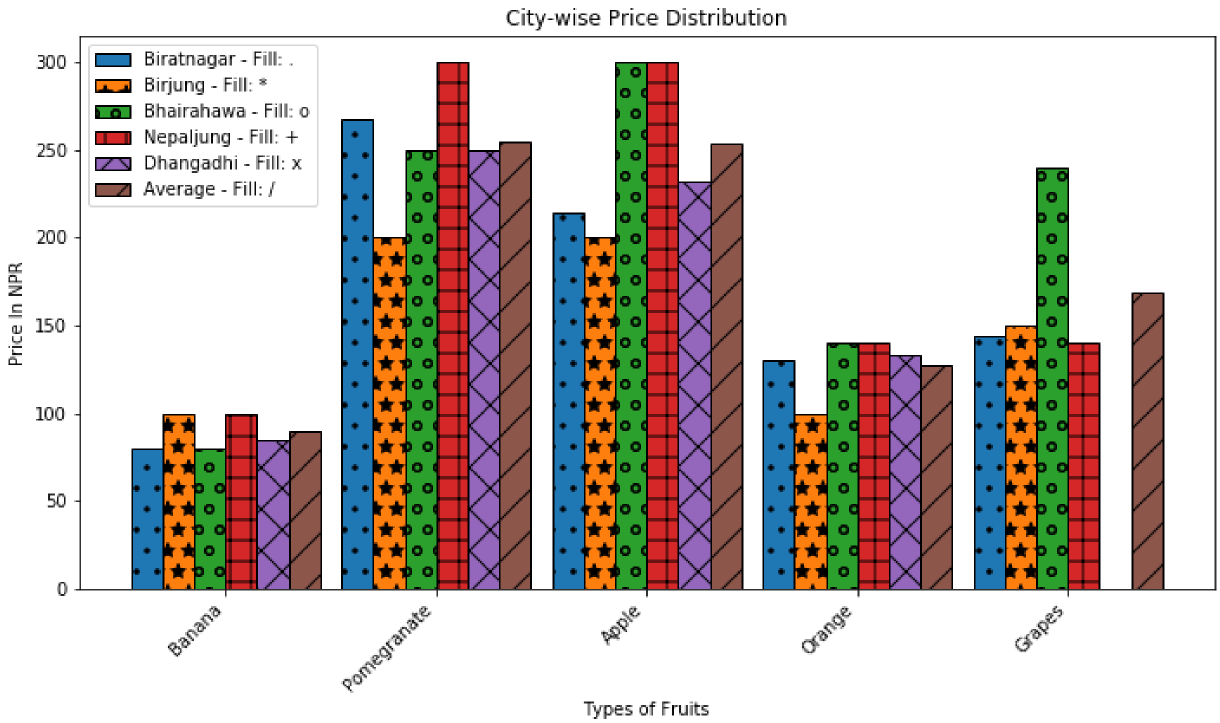

च) माछा, मासु र अण्डा

यस आ.व. २०८०/०८१ को माघ महिनामा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभाग तथा देशका विभिन्न शहरहरूमा रहेका पाँचवटा बाणिज्य कार्यालयहरूबाट संकलन गरिएको अत्यावश्यक खाद्य माछा, मासु र अण्डाको मूल्यमा गरिएको तुलनात्मक स्तम्भ चित्र यसप्रकार रहेको छ।

चित्र नं. ६ : माछा, मासु र अण्डाको औषत मूल्य रू. मा

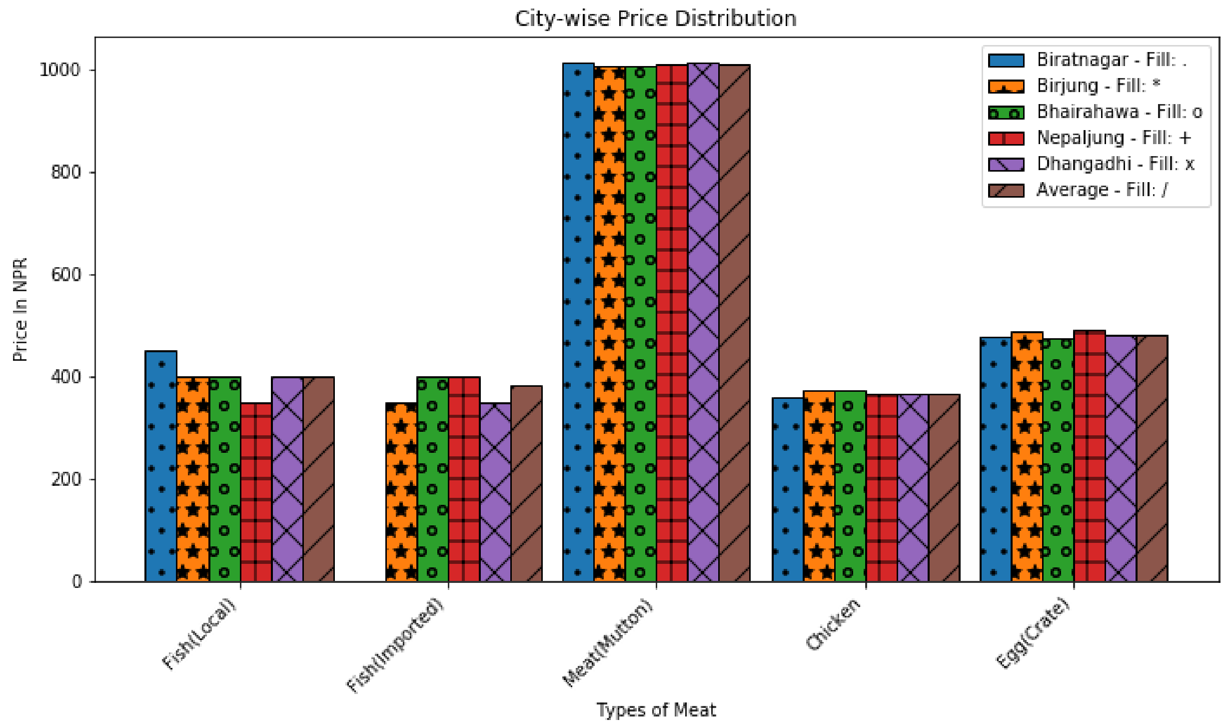

८. फलफूल तथा तरकारीको खुद्रा मूल्यको अवस्था

कालिमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार व्यवस्थापन समितिले हरेक दिन त्यस बजारको तरकारी तथा फलफूलको थोक तथा खुद्रा मूल्य प्रकाशन गर्ने गर्दछ। यस विभागले हरेक आईतबारको फलफूल तथा तरकारीको औषत मूल्यलाई यस मूल्य विश्लेषण प्रयोजनका लागि प्रयोग गरेको छ। समीक्षा अवधिको हरेक आईतबारको औषत मूल्य तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.२ :तरकारी तथा फलफूलको खुद्रा मूल्य(प्रतिकिलो रू.मा)

कृषि उपजको नाम	प्रति	माघ ७	माघ १४	माघ २१	माघ २८	औषत
गोलभेडा ठूलो(नेपाली)	के.जी.	५५.००	६५.००	६५.००	६५.००	६२.५०
गोलभेडा ठूलो(भारतीय)	केजी	५५.००	६५.००	७५.००	८५.००	७०.००
गोलभेडा सानो(लोकल)	के.जी.	१९.५०	३५.००	३९.५०		३१.३३
गोलभेडा सानो(टनेल)	के जी	१९.५०	३५.००	४५.००		३३.१७
गोलभेडा सानो(भारतीय)	के जी	२९.५०	३२.५०	४९.५०	३५.००	३६.६३
गोलभेडा सानो(तराई)	के जी	३७.००	४१.००	४९.५०	३५.००	४०.६३
आलु रातो	के.जी.	३१.००	३१.५०	३०.००	२९.००	३०.३८
आलु रातो(भारतीय)	के जी	८०.००	२९.००	३०.००	२९.००	४२.००
प्याज सुकेको (भारतीय)	के.जी.	६२.३३	७५.००	६५.००	६२.३३	६६.१७
गाजर(लोकल)	के.जी.	३७.६७	३७.५०	२९.५०	२७.६७	३३.०९
गाजर(तराई)	केजी	३२.६७	२५.००	२५.००	२२.३३	२६.२५
बन्दा(लोकल)	के.जी.	२९.५०	३५.००	४५.००	३२.६७	३५.५४

कृषि उपजको नाम	प्रति	माघ ७	माघ १४	माघ २१	माघ २८	औषत
बन्दा(तराई)	केजी	२५.००	२५.००	३५.००	२७.६७	२८.१७
काउली स्थानिय	के.जी.	३५.७५	४५.००	३५.००	२८.२५	३६.००
स्थानीय काउली(ज्यापु)	केजी	५५.००	५५.००	५५.००	४५.००	५२.५०
काउली तराई	के.जी.	२७.६७	४२.५०	३५.००	२२.३३	३१.८८
मूला रातो	के.जी.	१७.६७	१८.३३	१२.३३	१२.३३	१५.१७
मूला सेतो(लोकल)	के.जी.	१२.३३	१३.३३	१२.३३	१२.३३	१२.५८
सेतो मूला(हाइब्रीड)	केजी	१७.६७	१८.३३	१७.६७	१७.६७	१७.८४
भन्टा लाम्चो	के.जी.	६५.००	७५.००	६५.००	४५.००	६२.५०
मटरकोशा	के.जी.	८५.००	९५.००	९५.००	९५.००	९२.५०
घिउ सिमी(लोकल)	के.जी.	४५.००	६५.००	७५.००	७५.००	६५.००
घिउ सिमी(हाइब्रीड)	केजी	४५.००	६५.००	७५.००	७५.००	६५.००
घिउ सिमी(राजमा)	केजी	११५.००	१२५.००	११०.००	९५.००	१११.२५
टाटे सिमी	के.जी.	५५.००	५६.६७	७५.००	७५.००	६५.४२
तितो करेला	के.जी.	११५.००	१२५.००	१११.६७	११०.००	११५.४२
लौका	के.जी.	६५.००	६६.६७	७५.००	४५.००	६२.९२
परवर(तराई)	केजी		२७०.००	२५५.००		२६२.५०
फर्सी पाकेको	के.जी.	४५.००	४८.३३		४५.००	४६.११
फर्सी हरियो(लाम्चो)	के.जी.	४५.००	६६.६७	७५.००	६५.००	६२.९२
हरियो फर्सी(डल्लो)	केजी	४५.००	६५.००	७५.००	७५.००	६५.००
सलगम	के.जी.	५५.००	७६.६७	७५.००	७५.००	७०.४२
भिण्डी	के.जी.	७५.००	१२६.६७	११५.००	११०.००	१०६.६७
सखरखण्ड	के.जी.	६५.००	७६.६७	७५.००	७५.००	७२.९२
बरेला	के.जी.	३५.००	५६.६७	६५.००	५५.००	५२.९२
पिंडालू	के.जी.	७५.००	६६.६७	७५.००	७५.००	७२.९२
स्कूस	के.जी.	३५.००	५५.००	४५.००	४५.००	४५.००
रायो साग	के.जी.	३५.००	४६.६७	४५.००	४५.००	४२.९२
पालूगो साग	के.जी.	९५.००	९६.६७	९५.००	७५.००	९०.४२
चमसूरको साग	के.जी.	९५.००	९६.६७	९५.००	७५.००	९०.४२
तोरीको साग	के.जी.	४५.००	४६.६७	३५.००	४५.००	४२.९२
मेथीको साग	के.जी.	९५.००	९६.६७	९५.००	७५.००	९०.४२
प्याज हरियो	के.जी.	११०.००	११०.००	१२५.००	१११.६७	११४.१७
बकूला	के.जी.	६५.००	८५.००	७५.००	७५.००	७५.००
तरुल	के.जी.	६५.००	६५.००	६५.००	६५.००	६५.००
च्याउ(कन्य)	के.जी.	१३३.३३	१६५.००	१६५.००	१५३.३३	१५४.१७
च्याउ(डल्ले)	के जी	३२६.६७	३७५.००	३२६.६७	३२६.६७	३३८.७५
ब्रोकाउली	के.जी.	६५.००	८५.००	६५.००	४५.००	६५.००
चुकुन्दर	के.जी.	७५.००	७६.६७	७५.००	७५.००	७५.४२
सजिवन	के.जी.	२६५.००	२३५.००	२१०.००	२१०.००	२३०.००
रातो बन्दा	के.जी.	५५.००	६०.००	५८.७५	४५.००	५४.६९
जिरीको साग	के.जी.	९५.००	८६.६७	८५.००	७५.००	८५.४२

कृषि उपजको नाम	प्रति	माघ ७	माघ १४	माघ २१	माघ २८	औषत
ग्याठ कोबी	के.जी.	५५.००	५६.६७	५५.००	४५.००	५२.९२
सेलरी	के.जी.	१६५.००	११३.३३	१५५.००	११०.००	१३५.८३
पार्सले	के.जी.	३३५.००	२३५.००	३७५.००	२२६.६७	२९२.९२
सौफको साग	के.जी.	९५.००	९५.००	९५.००	७५.००	९०.००
पुदीना	के.जी.	३३५.००	३३५.००	३७५.००	४७६.६७	३८०.४२
गान्टे मूला	के.जी.	५५.००	७६.६७	७५.००	७५.००	७०.४२
इमली	के.जी.	१४५.००	१४६.६७	१४५.००	१४५.००	१४५.४२
तामा	के.जी.	९५.००	९६.६७	९५.००	९५.००	९५.४२
तोफु	के.जी.	१२५.००	१६०.००	१६०.००	१६०.००	१५१.२५
गुन्दुक	के.जी.	२७५.००	२७५.००	२७५.००	२७६.६७	२७५.४२
स्याउ(फूजी)	के जी	३१५.००	३१५.००	३३५.००	३२६.६७	३२२.९२
केरा	दर्जन	१३०.००	१३०.००	१३०.००	१३३.३३	१३०.८३
कागती	के.जी.	१८०.००	२२५.००	२२५.००	२३३.३३	२१५.८३
अनार	के.जी.	२७५.००	२७५.००	२७५.००	२५५.००	२७०.००
अंगुर(हरियो)	के.जी.	१९०.००	१६५.००	१६५.००	११६.६७	१५९.१७
अंगुर(कालो)	केजी	२९०.००	२७५.००	२६५.००	२२६.६७	२६४.१७
सुन्तला(नेपाली)	के.जी.	१३०.००	१३०.००	१३०.००	१५०.००	१३५.००
तरबुजा(हरियो)	के.जी.	६५.००	६६.६७	११५.००	६५.००	७७.९२
मौसम	के.जी.	१३५.००	१४५.००	१४५.००	१४५.००	१४२.५०
जुनार	के.जी.	२३५.००	२३५.००	२३५.००	२३३.३३	२३४.५८
भुई कटहर	प्रति गोटा	१६५.००	१६५.००	१६५.००	१६६.६७	१६५.४२
काक्रो(लोकल)	के.जी.	१३५.००	१३०.००	१३०.००	१२५.००	१३०.००
काक्रो(हाइब्रीड)	के जी	४५.००	५५.००	५५.००	६५.००	५५.००
रुख कटहर	के.जी.	११०.००	१२०.००	१२५.००	९५.००	११२.५०
निबुवा	के.जी.	५५.००	५६.६७	५५.००	५५.००	५५.४२
नासपाती(चाइनिज)	केजी	२३५.००	२३५.००	२३७.५०	२३३.३३	२३५.२१
मेवा(नेपाली)	के.जी.	६५.००	६५.००	७५.००	६५.००	६७.५०
मेवा(भारतीय)	केजी	७५.००	७५.००	८५.००	८५.००	८०.००
अम्बा	के.जी.		११०.००	११०.००	१३३.३३	११७.७८
लप्सी	के.जी.	७५.००	८५.००	९५.००	९५.००	८७.५०
किनु	के.जी.	९५.००	९०.००	७५.००	८५.००	८६.२५
स्ट्रबेरी भुईऐसेलु	के.जी.	३५०.००	३५०.००	३७५.००	३५०.००	३५६.२५
किवि	केजी	३२५.००	३५०.००	३७५.००	३५०.००	३५०.००
शरीफा	के.जी	२७५.००	२७५.००	८५.००		२११.६७
आभोकाडो	के.जी	२७५.००	२७५.००	३२५.००	३५०.००	३०६.२५
अमला	के.जी	८५.००	७६.६७	८५.००	७५.००	८०.४२
अदुवा	के.जी.	१५५.००	१९०.००	२१०.००	२३६.६७	१९७.९२
खुर्सानी सुकेको	के.जी.	४९०.००	४९०.००	४९०.००	४६६.६७	४८४.१७
खुर्सानी हरियो	के.जी.	५५.००	८६.६७	६५.००	६५.००	६७.९२
खुर्सानी हरियो(बुलेट)	के जी	५५.००	९६.६७	६५.००	६५.००	७०.४२

कृषि उपजको नाम	प्रति	माघ ७	माघ १४	माघ २१	माघ २८	औषत
खुर्सानी हरियो(माछे)	के जी	५५.००	७६.६७	९५.००	७५.००	७५.४२
भेडे खुर्सानी	के.जी.	८५.००	८६.६७	११०.००	७५.००	८९.१७
लसुन हरियो	के.जी.	९५.००	१२५.००	१२६.६७	११५.००	११५.४२
हरियो धनिया	के.जी.	९५.००	११०.००	११५.००	८५.००	१०१.२५
लसुन सुकेको चाइनिज	के.जी.	२५०.००	२५६.६७	३१०.००	३६६.६७	२९५.८४
लसुन सुकेको नेपाली	के.जी.	२७०.००	२७०.००	३१५.००		२८५.००
छ्यापी सुकेको	के.जी.		२९०.००	२९०.००	२२६.६७	२६८.८९
छ्यापी हरियो	के.जी.	१३५.००	११०.००	१४०.००	९५.००	१२०.००
ताजा माछा(रहु)	के जी	३६५.००	३६०.००	३६०.००	३६०.००	३६१.२५
ताजा माछा(बचुवा)	के जी	२६५.००	२६५.००	२६०.००	२६०.००	२६२.५०
ताजा माछा(छडी)	के जी	२६०.००	२६०.००	२७५.००	२७६.६७	२६७.९२
ताजा माछा(मुंगरी)	के जी	३१०.००	३१०.००	३१०.००	३१५.००	३११.२५
रुख टमाटर	केजी	१२५.००	१२६.६७	१२५.००	११०.००	१२१.६७

स्रोतः kalimatimarket.gov.np/price

८.१ समिक्षा अवधिमा उच्च मूल्य परिवर्तन भएका (प्रमुख पाँचवटा) र स्थिर मूल्य कायम रहेका तरकारी तथा फलफूल हरूः

समिक्षाअवधिमा मूल्यमा अत्याधिक उतारचढाव आएका ५ तरकारी तथा फलफूलको न्यूनतम मूल्य, अधिकतम मूल्य र मासिक परिवर्तनलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ३ : मूल्यमा उच्च परिवर्तन भएका ५ तरकारी तथा फलफूलहरू

क्र.सं	वस्तु	ईकाई	अधिकम	न्यूनतम	परिवर्तन	प्रतिशत परिवर्तन
१	शरीफा	के.जी	२७५.००	८५.००	१९०.००	६९.०९
२	आलु रातो(भारतीय)	के जी	८०.००	२९.००	५१.००	६३.७५
३	गोलभेडा सानो(टनेल)	के जी	४५.००	१९.५०	२५.५०	५६.६७
४	गोलभेडा सानो(लोकल)	के.जी.	३९.५०	१९.५०	२०.००	५०.६३
५	काउली तराई	के.जी.	४२.५०	२२.३३	२०.१७	४७.४६

तालिका नं ४:मूल्य स्थिर तथा न्यून परिवर्तन रहेका फलफूल तथा तरकारीहरु

क्र.सं	वस्तु	ईकाई	अधिकम	न्यूनतम	परिवर्तन	प्रतिशत परिवर्तन
१	तरुल	के.जी.	६५.००	६५.००	०.००	०.००
२	गुन्दुक	के.जी.	२७६.६७	२७५.००	१.६७	०.६०
३	जुनार	के.जी.	२३५.००	२३३.३३	१.६७	०.७१
४	भुई कटहर	प्रति गोटा	१६६.६७	१६५.००	१.६७	१.००
५	इमली	के.जी.	१४६.६७	१४५.००	१.६७	१.१४

९. खाद्यबस्तुहरूको थोक मूल्यको अवस्थाः

नेपाल खाद्य किराना व्यबसायी संघ काठमाडौंले नियमित रुपमा यस विभागलाई खाद्य तथा किराना समानहरुको ग्रेड अनुसारको थोक मूल्यसूची उपलब्ध गराउने गर्दछ। सोही मूल्यको आधारमा माघ महिनाको मूल्य तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ५ खाद्य बस्तुहरूको थोक मूल्य (रू.मा)

खाद्यबस्तुको नाम	ईकाई	१ नं	२ नं	३ नं
सोनाचामल(लोकल पुरानो)	(प्र ३०के.जी बोरा)	१९५०	१९००	१८७५
सोना चामल (लोकल नयाँ)	(प्र.३०के.जी. बोरा)	१८५०	१८००	१७५०
सोना चामलस्टिम पुरानो	(प्र.३०के.जी. बोरा)	२१००	२०५०	२०००
जिरा मसिनोनयाँ स्टिम	(प्र.२५के.जी. बोरा)	२३००	२२५०	२२००
जिरा मसिनो (पुरानो) स्टिम	(प्र.२५के.जी. बोरा)	२३५०	२३००	२२००
लंगग्रेनचामल	(प्र.२०के.जी. बोरा)	३४००	३३५०	३१००
मुसुर दाल (विदेशी)	के.जी.	१४०	१३८	१३५
मुसुर दाल (नेपाली)	के.जी.	१५०	१४५	१४०
मास दाल	के.जी.	२००	१९५	१९०
मुंगीखोस्टा	के.जी	१६५	१६०	१५५
मकै	के.जी.	१४५	१४०	१३०
चना (विदेशी)	के.जी.	११२	११०	१०५
रहर दाल (पोलिस)	के.जी.	२५०	२४५	२३०
रहर दाल (ननपोलिस)	के.जी.	२८०	२७०	२५०
सेतो भटमास (विदेशी)	के.जी.	१४५	१३५	१२५
खैरो भटमास (लोकल)	के.जी.	१७०	१६५	१३०
राजमा (छिर्के)	के.जी.	१३०	१२०	११५
राजमा (नेपाली)	के.जी.	२५०	२२५	२१५
चिउरा (मकवानपुरी)	(प्र.२०के.जी. बोरा)	१६००	१५५०	१५५०
चिनी	के.जी.			
मैदा	(प्र.५०के.जी. बोरा)	३३००	३२५०	३१५०
आँटा	(प्र.५०के.जी. बोरा)	३२५०	३२७०	

स्रोतः नेपाल खाद्य किराना व्यवसायी संघ, काठमाण्डौ

१०. खाद्य बस्तुहरूको खुद्रा मूल्यको अवस्थाः

नेपाल खुद्रा व्यवसायी संघ काठमाडौं बाट नियमित रुपमा यस विभागलाई खाद्य तथा किराना समानहरूको ग्रेड अनुसारको खुद्रा मूल्य उपलब्ध हुने गर्दछ। सोही अनुसार माघ महिनाको मूल्य तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.६: खाद्य वस्तुहरुको खुद्रा मूल्य (रू.मा)*

खाद्यबस्तुको नाम	माघ १ को मूल्य		फागुन १ को मूल्य	
	१ नं	२ नं	१ नं	२ नं
त्रिशुलीको पोखरेली चामल–प्रति किलो	१०५		१०५	
स्टिम जिरा मसिना चामल–प्रति किलो	९५	९०	९८	९०

खाद्यबस्तुको नाम	माघ १ को मूल्य		फागुन १ को मूल्य	
	१ नं	२ नं	१ नं	२ नं
लङ्ग ग्रेन वासमति चामल–प्रति किलो	१७५		१७५	
स्टिम सोना चामल–प्रति किलो			८०	
ताइचिन चिउरा–प्रति किलो	१६०		१६०	
तराई ताइचिन चिउरा–प्रति किलो	१००		१००	
म.पा.चिउरा–प्रति किलो			९०	
मास दाल–प्रति किलो	२२०		२२०	
मुंग खोस्टा –प्रति किलो	१८०		१८०	
मुसुर–प्रति किलो	१६५	१४५	१६५	१४५
मुंग गेडा–प्रति किलो	१६०		१६०	
मुंग छाटा –प्रति किलो	१८०		१८०	
रहर दाल –प्रति किलो				
N.P. रहर दाल	३२०		३१०	
चना दाल –प्रति किलो	१४०		१४०	
भुटेको तोरीको तेल–प्रति लिटर	३६०		३७०	
कांचो तोरीको तेल–प्रति लिटर	३१०	२२०	३००	२२०
भटमास तेल–प्रति लिटर	२००		२०५	
सनफ्लावर तेल-प्रति लिटर	२००		२०५	
डाल्डा ध्यू–प्रति लिटर	२०५		२०५	
नेपाली ध्यू–प्रति किलो	१४००		१४००	
खोरसानी पाउडर–प्रति किलो	५५०		५५०	
जिरा पाउडर–प्रति किलो	१२५०		११००	
धनिया पाउडर–प्रति किलो	४००		४००	
बेसार पाउडर–प्रति किलो	३५०		३५०	
चिनी–प्रति किलो	१००		१०५	
सेतो भटमास–प्रति किलो	२४५	१५०	२४५	१५०
कैलो भटमास–प्रति किलो	२००		२००	
कालो भटमास–प्रति किलो	२५०		२५०	
काबुल चना –प्रति किलो	२२५	२१०	२२५	२१०
मौसमी चना–प्रति किलो				
सानो चना प्रति किलो	१२०		१२०	
सेतो केराउ–प्रति किलो			१६०	
हरियो केराउ–प्रति किलो	१७०		१६०	
सानो केराउ–प्रति किलो	२२५	१६०		
राजमा–प्रति किलो	२५०		२५०	
छिरकी राजमा – प्रति किलो	२२०		२२०	
सेतो सिमी–प्रति किलो	२२०		२२०	
बोडी–प्रति किलो	१५०	१४०	१५०	१४०

खाद्यबस्तुको नाम	माघ १ को मूल्य		फागुन १ को मूल्य	
	१ नं	२ नं	१ नं	२ नं
मस्यार –प्रति किलो	१४०		१४०	
कैलो तिल–प्रति किलो	३६०		३६०	
सेतो तिल–प्रति किलो	४३०		४३०	
गहुं–प्रति किलो	६५		६५	
मकै–प्रति किलो	६५		६५	
कोदो–प्रति किलो	८०			
जौ–प्रति किलो	१००		१००	
मैदा–प्रति किलो	७५		७५	
आंटा–प्रति किलो	७५		७५	
सुजी–प्रति किलो	११०		११०	
मकै पिठो–प्रति किलो	७०		७०	
चामल पिठो खस्रो–प्रति किलो	८५		८५	
चामल पिठो मसिनो–प्रति किलो	१६०		१६०	
बेसन–प्रति किलो	२००		२००	
मस्यौरा–प्रति किलो	२२५		२२५	
जिरा प्रति किलो	१०००		९००	
धनिया गेडा हरियो–प्रति किलो	२७५		२७५	
मेथी–प्रति किलो	२१०		२१०	
ज्वानो–प्रति किलो			४५०	
गहत	५००			
कांचो बदाम–प्रति किलो	२५०		२५०	
मुरली मकै	१७०		१७०	

स्रोतः नेपाल खुद्रा व्यवसायी संघ, काठमाण्डौ

*माघ महिनाको १५ गतेको मूल्य प्रकाशन नगरिको

११. खाद्य वस्तुको मासिक औषत मूल्यको तुलना

विभाग तथा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण कार्यालयहरूबाट संकलित मूल्य अनुसार केही खाद्यवस्तुको मासिक औषत मूल्य रू. मा आएको परिवर्तन तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं ७ प्रमुख खाद्यवस्तुमा भएको परिवर्तन(प्रतिशतमा)

क.सं	वस्तुको नाम	ईकाई	पौष	माघ	परिवर्तन(%)
१	जनरल सोना मन्सुली	के.जी.	७३	७१.९	-०.९६
२	स्टिम जिरा मसिनो	के.जी.	८७	९०.१	४.०४
३	जनरल जीरा मसिनो	के.जी.	८५	८४.५	-०.१२
४	बास्मती चामल	के.जी.	१७७	१६९	-४.७४
५	मोटा चामल	के.जी.	६२	७९.४	२८.९०
६	मकै	के.जी.	१५३	१५६.७५	२.७९

७	गहूँ	के.जी.	५०	४३.३३	-१३.३४
८	आँटा	के.जी.	७१	७०	-१.४१
९	मैदा	के.जी.	६९	७०	१.४५
१०	सूजी	के.जी.	९६	१०३	७.७४
११	ताईचिन	के.जी.	१०९	१०३.५	-५.०५
१२	पातलो चिउरा	के.जी.	८७	८५.५	-१.७२
१३	मसुरो(मसिनो)	के.जी.	१५२	१६०.३	५.३२
१४	मसुरो(मोटो)	के.जी.	१४८	१४१.४	-४.५९
१५	मास दाल	के.जी.	१९९	१९०.४	-४.१३

स्रोतः बाणिज्य आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभाग

प्रस्तुत तालिका अनुसार गत महिनासँग तुलना गर्दा यस महिना अधिकांश वस्तुको मुल्यमा गिरावट आएको देखिन्छ। मोटा चामलको को मूल्यमा अत्याधिक २८.९०% मूल्यवृद्धि रहेको, गहूँ को मूल्यमा सबैभन्दा बढी १३.३४% को गिरावट भएको तथा तुलना गरिएका कुनैपनि वस्तुको मूल्य स्थिर नरहेको देखिन्छ। धान र चामलको निर्यातमा भारत सरकारले गरेको प्रतिबन्धका कारणले गर्दा यस सिजनमा धान उत्पादन र बजारीकरण हुने प्रमुख समय भएकोले सबै प्रकारका चामलको मूल्य घट्नुपर्ने भएतापनि मोटा चामलको मूल्य वृद्धि भएको तर जनरल सोना मन्सुली, जीरा मन्सुली र बास्मती चामलको मूल्यमा गिरावट देखिएको छ।

१२. मूल्यलाई प्रभाव पार्ने तत्वहरुः

मूल्य आफैमा परिवर्तनशील तत्व होईन। कुनै पनि वस्तुको मूल्यलाई मूख्यतः वस्तुको माग र आपूर्तिले प्रभाव पार्ने गर्दछ। माग र आपूर्तिको अतिरिक्त वस्तुको मूल्यलाई इन्धनको मूल्य, विदेशी मुद्रा विनिमय दर आदि तत्वहरूले प्रभाव पार्दछ। ती मध्ये समिक्षा अवधिमा पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा भएको परिवर्तन तथा अमेरिकी डलरको विनिमय दरमा भएको परिवर्तनको बारे तल प्रस्तुत गरिएको छ।

१२.१ पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा भएको परिवर्तन

` वस्तुको मूल्यलाई प्रभाव पार्ने तत्व मध्ये इन्धन अर्थात पेट्रोलियम पदार्थ पनि एक महत्वपूर्ण अबयव हो। यस समिक्षा अवधिमा पेट्रोलिय पदार्थको मूल्यमा दुई पटक परिवर्तन भएको देखिन्छ। सो अवधिमा मूल्यमा भएको परिवर्तन तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ८: पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य (रू.मा)

मिति	पेट्रोल	डिजेल	मट्टितेल	ग्यास	एविएशन फ्यूल(ड्यूटी)	एविएशन फ्यूल (ड्यूटीफ्री)
माघ १७	१७०	१५८	१५८	१९१०	१३६	१०३५
माघ १	१६६	१५६	१५६	१८९५	१३६	१०३५
पौष १५	१६७	१५७	१५७	१८९५	१३६	१०३५

स्रोतः www.noc.org.np/retailprice

१२.२ अमेरिकी डलरको विनिमय दरमा भएको परिवर्तन

मूल्यलाई प्रभाव पार्ने अर्को महत्वपूर्ण तत्वमा विदेशी मुद्रा विनिमय दर पनि एक हो। विदेशी मुद्राको तुलनामा नेपाली पैसा कति बलियो छ अर्थात विदेशी मुद्रा खरिद गर्न नेपाली कति रुपैयाँ खर्च गर्नुपर्ने अवस्था छ, सो कुराले मुख्यतः आयातित वस्तुको मूल्य घटबढ असर गर्दछ। समिक्षा अवधिको १ अमेरिकी डलरको विनिमय दर (खरिद तथा बिक्री दर) तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ९ एक अमेरीकी डलरको विनिमय दर (रू.मा)

मिति	खरिद दर	बिक्रि दर
पौष ३१	१३२.३८	१३२.९८
माघ ७	१३२.६१	१३३.२१
माघ १४	१३२.६९	१३३.२९
माघ २१	१३२.३८	१३२.९८
माघ २८	१३२.५६	१३३.१६

स्रोतः www.nrb.org.np/forex

यस अवधिमा पौष ३१ गते १ अमेरिकी डलर को खरिद दर रू १३२.३८ तथा बिक्रीदर रू १३२.९८ रहेकोमा माघ २८ सम्म आइपुग्दा ०.१३% वृद्धि भई १ अमेरीकी डलरको खरिद दरम रू १३२.५६ तथा बिक्री दर रू १३३.१६ कायम भएको देखिन्छ। समिक्षा अवधिमा अमेरिकी डलरको विनिमयदरमा सामान्य उतार चढाव भएको देखिन्छ यसले गर्दा वस्तु तथा सेवाको मुल्यमा समान्य प्रभाव परेको देखिन्छ।

चित्र नं ७: अमेरीकी विनिमय दरको उतार चढाव

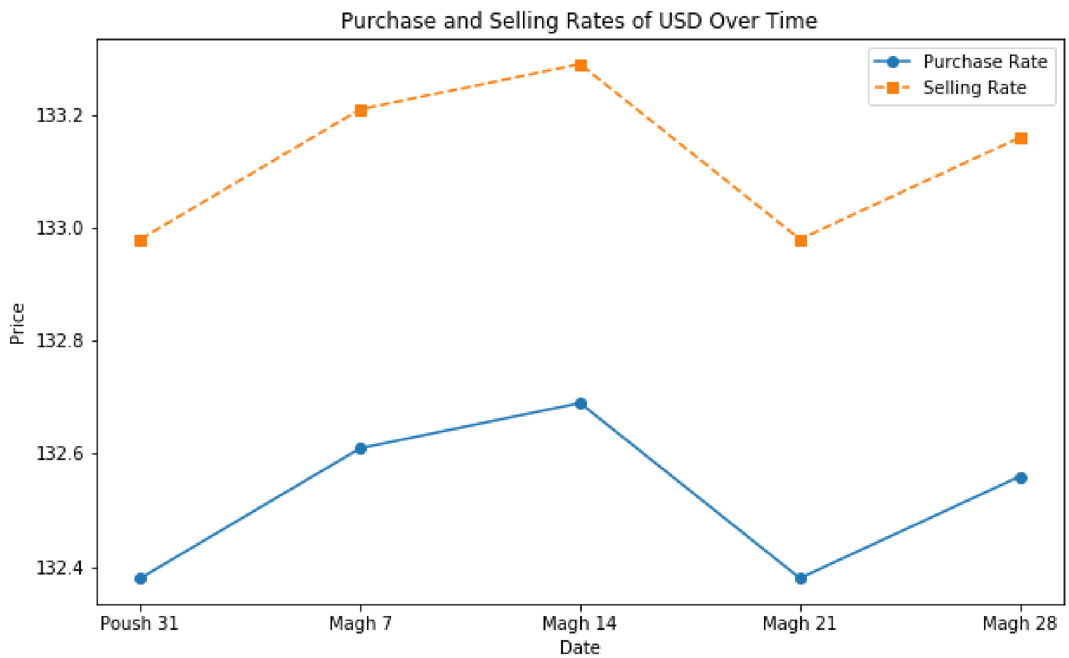

१२.३ उत्पादन लागत तथा पूँजीको लागत अवस्था

यस महिनाको समिक्षा अवधिमा अमेरीकी डलरसँगको विनिमय दरमा बृद्धि भई नेपाली रुपैयाँको अवमूल्यन हुनु, नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम पारिश्रमिक दरमा वृद्धिले गर्दा उत्पादन लागतमा सामान्य वृद्धि भएको छ। त्यस्तै बैंकको ब्याजदरमा हुने परिवर्तनले समेत लागत मूल्यमा परिवर्तम भई प्रभाव परेको देखिन्छ। यस महिना बैङ्कको व्याजदर केही घटेको पाईएको छ।

१२.४ समसामयिक घटनाक्रमहरू

हालको समिक्षा अवधिमा चिसोको प्रभाव तथा चाडपर्वको मौसम समेत नभएकोले वस्तुको मागअनुसार आपूर्ति हुँदा धेरैजसो वस्तुको मूल्यमा स्थिरता भएको तर चाडपर्वको समयमा बढेको मूल्य अपेक्षित घट्न सकेको देखिँदैन।

त्यस्तै विगतमा रुस र युक्रेनमा भएको द्वन्दको प्रभाव समेत नेपाली बजारमा हालसम्म पनि निरन्तर रुपमा परेको देखिन्छ।यसले गर्दा आयातित खानेतेलको मूल्यमा प्रत्यक्ष वृद्धि भएको छ।साथै भारत सरकारले विभिन्न वस्तुमा लगाउने करको दरमा गरेको परिवर्तन, २०२३ जुलाई २० को निर्यात प्रतिवन्धले समेत नेपाली बजारमा खाद्यान्न, प्याज लगायतका वस्तुमा प्रभाव समेत रहिरहेको देखिन्छ।

१३. सारांश

- आ.व. २०८०/०८१ को माघ महिनामा संकलन गरिएका अत्यावश्यक वस्तुहरूको मूल्य सूचीको विश्लेषण गर्दा यस महिना अधिकांश वस्तुको मुल्यमा गिरावट आएको देखिन्छ। मोटा चामलको को मूल्यमा अत्याधिक २८.९०% मूल्यवृद्धि रहेको, गहूँ को मूल्यमा सबैभन्दा वढी १३.३४% को गिरावट भएको तथा तुलना गरिएका कुनैपनि वस्तुको मूल्य स्थिर नरहेको देखिन्छ। धान र चामलको निर्यातमा भारत सरकारले गरेको प्रतिबन्धका कारणले गर्दा यस सिजनमा धान उत्पादन र बजारीकरण हुने प्रमुख समय भएकोले सबै प्रकारका चामलको मूल्य घट्नुपर्ने भएतापनि मोटा चामलको मूल्य वृद्धि भएको तर जनरल सोना मन्सुली, जीरा मन्सुली र बास्मती चामलको मूल्यमा गिरावट देखिएको छ।
- यस महिनाको समिक्षा अवधिमा अधिकांश मौसमी तरकारी तथा फलफूलको मूल्य घटेको देखिन्छ। केही तरकारीको मूल्य बढेको देखिन्छ। यसका साथै तरकारीको मूल्यमा स्थिरता कायम नरहेको पनि देखिन्छ अर्थात तरकारीको मूल्यमा उच्चउतार चढाव रहेको देखिन्छ।
- त्यस्तै चाडवासको समयमा भारतले प्याजको निर्यातमा लगाएको कारणले गर्दा प्याजको मूल्यमा तिव्र बढोत्तरी भएकोमा चाडवाड सकिएसँगै माघ ७ को औषत मूल्य रू ६२ प्रतिकेजी रहेकोमा महिनाको बिचमा बढेर रु ७५ प्रतिकेजी पुगेको तर महिनाको अन्त्यमा आईपुग्दा पुनः घटेर प्रतिकेजी औषत रू. ६२ कायम भएको छ। विभागको निरन्तर अनुगमन तथा कारवाहीको कारण उच्च मूल्यवृद्धिको विन्दुमा रहेको प्याजको मूल्य अपेक्षित रुपमा नियन्त्रणमा ल्याईएको छ।
- खाद्यान्नजन्य वस्तु उत्पादन हुने समयमा मूल्यवृद्धि अपेक्षित घट्न नसकेको अवस्थालाइ नियमन गर्न विभागले प्रचलित कानूनको अधिनमा रही नियमित र प्रभावकारी अनुगमन गर्नुपर्ने हुन्छ।
- मूल्यलाई प्रभाव पार्ने तत्वहरू मध्ये पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य अध्ययन गर्दा यस महिना डिजेल र मट्टितेलको मूल्य प्रतिलिटर रू २ तथा पेट्रोल प्रतिलिटर रु ४ ले बढेको, एल.पी. ग्यासको मूल्य समेत प्रतिसिलिन्डर रू १५ ले बढेको तथा एविएशन टर्वाईन फ्यूलको मूल्य स्थिर देखिएको हुँदा वस्तुको ढुवानीमा वृद्धि भएकोले वस्तुको तीव्र माग नभएतापनि यस महिनाको मूल्यमा अपेक्षित गिरावट हुन सकेको छैन।
- मूल्यलाई प्रभाव पार्ने अर्को तत्वमा विदेशी मुद्राको विनिमय पनि एक हो। यस महिना अवधिमा अमेरिकी डलरको मूल्य तुलनात्मक रुपमा सामान्य बढेको देखिन्छ।यस महिनाको सुरुवातमा १ अमेरिकी डलरको मूल्य बराबर बिक्रि दर रू. १३२.९८ रहेकोमा अन्तमा बिक्रि दर रु. १३३.१६ पुगेको देखिन्छ।विदेशी मुद्राको विनिमय दरमा वृद्धि हुँदा प्रतीतपत्र जारी गरी तेस्रो मुलुकबाट अत्यावश्यक खाद्यान्न तथा अन्य वस्तुहरुको आयात मुल्यमा उतारचढाव आई लागत घट्ने हुन्छ।फलस्वरुप वस्तुको खरिद लागत घट्न गई उपभोक्ताले सस्तोमा बस्तु प्राप्त गर्नुपर्नेमा सामान्य मूल्यवृद्धिको सामना गर्नुपर्ने अवस्था सृजना भएको छ।

१४. मूल्य विश्लेषणको आधारमा वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभागले चाल्नुपर्ने कदमहरू:

बजारमूल्य मा हुने अत्याधिक उतार चढाव तथा कालोबजारी नियन्त्रणका लागि वाणिज्य, आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभागले साथै सरोकारवालाहरूले देहायका कदमहरू अवलम्बन गर्दा मूल्य नियन्त्रण तथा उपभोक्ता संरक्षण थप प्रभावकारी हुने देखिन्छ।

- ✓ उपभोक्ता संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित ऐन, नियम, निर्देशिकाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने,
- ✓ बजार अनुगमन सघन, नियमित, प्रभावकारी एवं प्रदर्शनीय प्रभाव पार्नेगरी सम्पादन गर्ने,
- ✓ सूचनाका आधारित बजार अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्ने,
- ✓ वस्तु र सेवाको उत्पादन भएको श्रोत, आयात विन्दु देखिनै मूल्यको विश्लेषण गरी विभिन्न तह हुँदै उपभोक्ता सम्म पुग्दाको मूल्य यथार्थपरक रहे/नरहेको विश्लेषण गर्ने,
- ✓ पैठारी, उत्पादन तथा बिक्री वितरण गरिने हरेक वस्तुमा अधिकतम खुद्रा मूल्य (MRP)अनिवार्य अंकित गर्ने,
- ✓ सिन्डिकेट, कार्टेलिङ, कालोबजारी जस्ता अपराध माथि शुन्य सहनशीलता अपनाई तुरुन्त कारवाहिको दायरामा ल्याई स्वच्छ, मर्यादित र उपभोक्तामैत्री बजार स्थापना गर्ने,
- ✓ पैठारीकर्ता, उत्पादक, वितरक तथा उपभोक्ता सबैले आ-आफ्नो कर्तव्य, दायित्व र अधिकारको परिपालना गर्ने,
- ✓ आम उपभोक्ताहरुमा उपभोक्ता संरक्षण र अधिकारको विषयमा सचेतना फैलाउन विविध चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने,
- ✓ विभागले आपूर्ति व्यवस्थापनको सूचना चुस्त, दुरुस्त राख्न सूचना प्रविधिको महत्तम उपयोग गर्ने,
- ✓ बजारको तह तथा वितरणका तहहरू निर्धारण गर्ने, तहहरूलाई यथासम्भव घटाउने,
- ✓ वस्तुको आयातमा निर्भर हुनुपर्ने वर्तमान अवस्थालाई न्यून गर्न उत्पादनमा जोड दिने,
- ✓ उपभोक्ता संरक्षणका क्षेत्रमा कार्य गर्ने संघ संस्था, उद्योगी व्यवसायी, वितरक र विभागबीच निरन्तर समन्वय, सहकार्य र अन्तरक्रिया गरी बजारलाई स्वच्छ, मर्यादित र मूल्य नियन्त्रण गर्न एकिवद्ध भएर कार्य गर्ने,
- ✓ तथ्यांकहरू नियमित संकलन, तथ्यांकको वैधता परिक्षण, प्रशोधन गरि नियमित रुपमा प्रकाशन गर्ने, उपभोक्तालाई सूसुचित गराउने तथा तथ्यमा आधारित नीति निर्माणलाई जोड दिने,
- ✓ उपभोक्ता संरक्षणसंग सम्बन्धित सवै सरकारी निकायहरुको नियमित समन्वय, छलफल र बैठक गरि कृतिम अभाव, मूल्य वृद्धि, न्यून विजकीकरण, कालोबजारी नियन्त्रण लगायतका कार्य नियन्त्रण गर्न सहकार्य गर्ने।

सन्दर्भग्रन्थ सूची

- ➢ अत्यावश्यक वस्तुहरुको चौमासिक मूल्य विश्लेषण, दोस्रो चौमासिक २०७९/०८०, वाणिज्य आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण विभाग बबरमहल, काठमाडौं।
- ➢ उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५ तथा उपभोक्ता संरक्षण नियमावली, २०७६, नेपाल कानून किताब व्यवस्था समिति।
- ➢ बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७९, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।
- ➢ https://kalimatimarket.gov.np/price
- ➢ https://www.nrb.org.np/forex/
- ➢ www.noc.org.np/retailprice
- ➢ www.kbsnepal.org.np
- ➢ http://www.dairydev.com.np/

*** धन्यवाद ***